

Poszukiwanie sensu⁹⁷

Sędziwy filozof i zasłużony animator intelektualnych debat w czasach przełomu dokonał aktu samokrytyki, posypując głowę popiołem na oczach gawiedzi⁹⁸. Świadom swojej pozycji, otwarcie przyjął odpowiedzialność za niedostatek społecznej wrażliwości swych licznych uczniów o znanych z polityki nazwiskach. Gest to bezprzykładny dla mędrca u kresu drogi, skłania do namysłu i wielbicieli, i adwersarzy. Spoglądając z daleka, z powagą śledziłem słowa jego spowiedzi, szukając znaczeń dla akademickiego świata.

Oś rozważań profesora i źródło jego melancholii to niedostatek edukacji i myśli w działaniach budowniczych nowego ładu, sam przyczynił się do ich umysłowej formacji. Dziś, obserwując skutki, wieszczy nieuchronność katastrofy, którą przyniesie:

Bunt dużej grupy ludzi, którym niepotrzebnie stworzono nadzieję. (...)

Edukuje się miliony ludzi, pokazuje im powab świata.... A następnie pokazuje im się fię z makiem.

Rządy fachowców nie zmienią biegu wydarzeń:

Jest granica, której nie da się wytyczyć przy pomocy ekspertów...

Kryzys nie dlatego wstrząsnął światem, że padły giełdy i przyszła recesja. Wstrząsnął, bo okazało się, że eksperci to jest całkowita fikcja.

Cytuje poglądy politologa, słowa powtarzane i w uczelnianych gabinetach:

...demokracja przeszkadza dziś w rządzeniu.

Woła: *Źródłem wszystkich naszych problemów jest upadek myślenia.*

Dziennikarz nie dowierza:

Dlaczego stawianie pytań jest takie ważne? PKB od tego nie wzrośnie.

W odpowiedzi klarowna myśl:

Stawianie podstawowych pytań pozwala mi formułować cele, a więc żyć w świecie, który kształtuje, a nie w świecie, do którego się dostosowuję.

Natarczywy rozmówca z ironią przywołuje dawniejsze zdanie profesora:

(...) nie udało nam się ani w Res Publice, ani nikomu innemu w żadnym innym miejscu doprowadzić do ani jednej publicznej debaty, która dotyczyłaby problemów naprawdę istotnych.

Profesor nie zaprzecza, a dziennikarz węszy sensację:

To o czym dziś rozmawia polski intelektualista?

Nestor nie zauważył podstępu:

Teraz? O życiu społecznym zupełnie nie. Czasem o książkach. O żartach się rozmawia. Aha, od kilku lat rozmowy koncentrują się na walce o uniwersytety, gdzie są wprowadzane zasady konkurencji rynkowej, co może nam rozwalić naukę.

Redaktorka tryumfuje:

Jak miotła wolnego rynku przyszła na uniwersytety, to sobie o tym wreszcie rozmawiacie, bo własny tyłek boli.

Riposta filozofa poraża szczerością:

... nie odpysknę, bo ma pan świętą rację.

---

⁹⁷ Nieopublikowany

⁹⁸ *Głupi byliśmy*, wywiad Grzegorza Sroczyńskiego z Marcinem Królem, Gazeta Wyborcza 8-9.02.2014.

Milczenie byłoby najstosowniejszą reakcją na wyznania starca. Przerwał je czynny profesor-technokrata mieniący się dalekim uczniem filozofa⁹⁹.

- To co najbardziej zabolalo mnie w wywiadzie to kapitulacja intelektualisty wobec diagnozowanych (...) problemów.

-...to my, wykładowcy jesteście głównymi winowajcami tego, że mury uczelni opuszczają tabuny niezatrudnianych ćwierćinteligentów.

- Warto naprawiać świat wokół siebie zamiast „uciekać od dolegliwości” czy straszyć nas nową utopią.

Nie powinien być mąci ciższy. Publiczne korząc się uczony dzielił się myślami, by wzruszyć ślepa wiarę we wszechmoc mechanizmów, których skutek wynika z reguł projektowanych w dobrej wierze, lecz bez właściwego namysłu nad ich dalekim społecznym echem. Gdyby filozof kierował uwagi wprost do swego naturalnego otoczenia, użyłby może słowa tradycja, na określenie sprawdzalnych w każdym klimacie zasad organizacji uczelni wyższej, w odróżnieniu od arbitralnych pomysłów prezentowanych jako zbawcze narzędzia rozwoju przez wpływowe grupy interesów w nauce.

Uczeń choć zaszedł wysoko, nauk mistrza nie pojął. Każde wypowiedziane zdanie jest potwierdzeniem słów filozofa o braku perspektywicznej myśli w działaniach doraźnych, choćby najświetniejszej natury. O braku namysłu i dyskusji. O bezradności aktorów uwikłanych na scenie, której reguły ustalono ponad ich głowami. O złudnej wierze w moc ekonomicznego rachunku.

Niestosowność reakcji technokraty zauważył zasłużony profesor-poeta¹⁰⁰ i stanął w obronie sędziwego profesora. Łagodnie strofował autora zadufanego w znaczenie swoich organizacyjnych dokonań, wskazując mu oczywiste obrazy:

...jeżeli naprawdę wierzymy, że ludzie „nauczani samodzielności myślenia” zmienią świat na lepsze, to powinno nam zależeć na dyscyplinach uczących krytycznego myślenia (...).

Myślenie otwiera oczy. Motorem działania racjonalnego są zewnętrzne warunki, a te dziś w uczelniach kształtuje nie ekonomia, lecz kaprys prawodawcy. Zamiast budzić świadomość celu naszych zbiorowych wysiłków, woli krępować uniwersytet powrozem rachunkowych wskaźników, naśladujących centralnie ustalaną cenę chleba i tyleż mających wspólnego z rynkowym mechanizmem.

Były rektor pokazuje skutki¹⁰⁰:

Zamiast wykorzystywać niż demograficzny do tego, by zmniejszać liczebność grup studenckich, podwyższać poziom zajęć, zmuszeni koniecznością oszczędzania rektorzy unikają takiego rozwiązania.

Czy obudzimy się, zanim wyrwie nas ze snu nawałnica, którą wieszczy filozof?

(Koniec karnawału 2014)

⁹⁹ Andrzej Jajszczyk, *Polski inteligent tęskni za utopią*, Gazeta Wyborcza 15-16.02.2014 s. 15.

¹⁰⁰ Tadeusz Sławek, *Co nam powiedział Marcin Król?* Gazeta Wyborcza 22-23.02.2014, s. 24.